

A' BÉTSI MAGYAR KURIRNAK

HARMADIK ESZTENDEJE.

1 7 8 9.

Iratott *Észtelneki Szatsvay Sándor* által — és
Nyomtatottik a' 2. Magyar Haza' költségével.

A. B. L. T. S. I.

MAGYAR KURIRNAK

MAGYAR KURIRNAK

1789

— Plus ultra! — —
— több hátra! — —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

4954

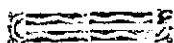
H. 140

A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

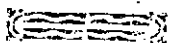
Indúlt BÉTSBŐL Szombaton 3. Januáriusban 1789.

Vérre! férre! Tsak ezt kiáltja látom edgyik ész-
tendő a' máliknak — ki-áll előlle — 's azt sem
tudjuk hová lett. — Vénül ez a' nagy játéknéző hely
a' Világ! Vénül az ebben *Magyar Kurirt* jádzó *Hir-
mondó* minden Olvasóival edgyütt! — Vénül az
emberi Nemzetnél tsak egynéhány órával ifjabb bün!
Vénülnek az ifjak! A' leg-szebb virágszál Leánykából
Pápa-fzemen balhafzkadó unalmas vén Banya, a' leg-
egyenesebb 's leg-szebb teste állással termett szép if-
jú legényből egy két rét görsödt 'simbes öreg lészzen!

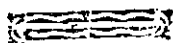
Minden Uj-efztendőben nevekedik adófságunk egy egy Ó-efztendővel, mellyet az irni restellő irigy Vénség a' mi ifjuságunk' ro'sáit ki-fzántó eke-vasával szokott ortzáinkra borozdákkal fel-jegyzeni! Végre el-jő a' több Uj-efztendőt irigylő váratlan Vendég — még tsak emlékezni-is unalmasotska rólla — az Halál minnyájunkhoz, 's ezzel közönt-bé: *Rechts-umkehrteuch! marsch!* Miért kívánnék hát az én Erdemes Olvasóimnak szokásból 100 szerentsés Uj-efztendőket, holott bizonyosan tudom, hogy 100 efztendők alatt minnyájon meg-halunk; — De életben marad Vörrel vett Hazánk, Nemes Nemzetünk és édes Anyai nyelvünk! Meg-botsáfsanak az én Olvasóim! Ezeknek kívának én tiszta szivemből fok szerentsés és bódlog Uj-efztendőket!!! Az én E. Olvasóimnak pedig békefséget és minden jóban meg-edgyező akaratot ohajtak!!

Ma hát az 1789-dik efztendőnek első napja midőn ezeket irám. Mindenek mennek az ő Jó-akároikat, barátjikot és Attyafiaikat jó kívánságaikkal tisztelni: fel-öltöztenek innepi-ruhákba; a' *Kurir* pedig az ő betű-szedőjével könyökig tentás; ez ir, amaz a' betüket vállagotja a' Kurir táskájába: még dél-után tudjuk hát-meg, mi lett a' szokott Udvari Gáláb l.

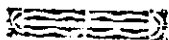
Eddig ezen a napon fokon így szokták vala egymást köszönteni: *Adjon Isten vig Fárságot, szép Feleséget és jó szán-ítat!* Most mindenektől tsak ezt haljuk: *Adjon Isten békeféséget, őrizzen a' Pestistől és az éhségtől!* 'S mi-is vólna az idöhöz alkalmaztatottabb kívánság ennél, akkor; midön a' Világnak nagyobb részét lakó Pogányokkal vagyon háborúnk — midön már-is némely érdemes Orvos Doktoroknak tapasztalások-szerint ollyon nyavallyák vagynak sok helyeken Hazánkban, mellyeknek eddig hírét se hallották, és magok a' Doktorak előtt-is esmeretlen — midön a' Debretzenből jött Tudósítás-szerint egész Bihar Vármegyében rend-kivül kezdettének a' Téli-szálláson lévő katonák hlni — midön az Erdélyből Szengyörről szárnyált hírek-szerint még a' Marha dög-is itt egészfszen meg-nem szünt — és a' havatlan gyenge tél miatt (itt nints hó, gyenge az idő) az Uj-éftendőre is által-ment — és midön

 Európának nagyobb része vagy fegyvert köfszörül, vagy már kezét éles fegyverének maroklatján tartja. — Azsiában, Egyiptomban — az ugy nevezett Szent földéken — belső zenebona vagyon. — A' Svédeknek 100-ezer fegyveres Népjek kéz a' Tavafzi tsatára — és 21 nagy hadakazó hájójik, mellyek közzül mindeniken 40 ágyuk vagyonak

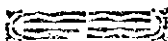

nak — és 14 approbb hajojik tsatára készülnék — Az Orosz Birodalom a' Tenger-partakig sőt a' halak Országán a' vizeken-is háborog — Oszakovval ugyan 2 hónapig fegyver-nyugvási hírelnek; de tsak ugy, hogy a' tüzelés szünik-meg az alatt, a' Vár pedig az ostrom alatt marad. — Az Auszriai Birodalomban tudjuk, hogy állunk. — Lengyel-országok tentánkban fog nekünk ezen Uj-éztendőben kerülni. — Pruszázia álhatatos a' még *Iridriktől* írásban maradt Piánunak végben vitelében, tsak az alkalmatóságot várja. — Anglia, Hollándia, frigyes ezzel; következésképpen segítség — Párisban bé-fedett fazékban fő a' Politika — Romában a' fő Papok gyülekezete nem ingyen dolgozik. — *Harmadik Károly* a' Spanyolok' 73 éztendős nagyon el-erőtlenedett Királyok szeretné még életében a' maga Leányát a' *Toskánai* Nagy Hertzegnét Romai Királynénak szemlélni. — Az Orosz Tsálzárné II-dik *Katharina* 60 Uj-éztendőket ért már. — A' Török Szültán *Abdül Hamid* (ha él) 64-et — A' Romai Pápa *VI-dik Pius* 72-töt. — — —

A' mi F. Fejedelmünk kezdett ugyan valamennyire nyavallyáiból gyógyulni; de még-is erőtelen — és a' nyavallyát ollyonnak mondják lenni, melyben a' nyavallyás nem feketik. — Az Anglus Király

rály elmebéli tehetség-nélkül való nyavallyájából ezen Uj-efztendőben fog vagy örökösön, vagy idejig ki-gyógyúlni. — Az 57 efztendős Lengel Királyról *Sztanislau Augustusról* még a' közönséges Levelekben-is az iratik, hogy a' maga nyavallyájából, mely szerint fokszor elme háborodásban vagyon, még ki-nem gyógyúlt. — *Laudonról* az iratik, hogy az egész Magyar-orzági Táboron fő Vezérré tétetett volna a' jövő Tavaszra; minthogy F. M. *Lasci* beteges és erőtlen. Hertzeg *Kóburg* pedig a' maga mostani helyen hafanló képpen. — Azt mondják a' F. Császárról, hogy a' háborúnak fok szorgalmatossággal töltött vizontagságai miatt melybéli nyavallyája volna, melynek gyógyittására a' *Pisai* feredőre fogna menni — de ezt mi nem hiszszük. — Hól van a' Nagy Török Vezér? tsak alig ha nem a' *Malumed* Paracitsomában, melybe a' Bétsbe érkezett; de még nem tökéletes igaz Levelek szerint, egy helyem sinoran vezetett. Ezt a' Tengeri fő Vezér, az ugy nevezett *Kapután* Balsa, ki néki halalos ellensége vala, nagy tsalárdsággal vitette kötve Konstantinápolyba. De a' körülállások, ha igaz lészén a' dolog, ezután írjuk-meg. — — — A' hól háború van — — békefélig is lészén ott — ki mérné hát azt itélni, hogy tsak a' fellyebb említett tudva lévő körülállások nem elég hirt szolgáltatnak nekünk ezen bé-állott Uj-efztendőben

ben az írásra. — Sőt ki volna inkább az, a' ki méltán azt ne mondhatná, hogy az 1789-dik ezten-dő fokkal nevezetesebb léfzen a' vífelt dolgokat írók előtt, mint az 1788-dik vala. — Adjon Isten békeséget! — de

Azt írják a' múlt hónapban (*) *Jász-Városlásból*, hogy egy ide-való Bojér F. M. *Románzovhoz* mene nem régiben, és azon kéri vala, hogy adná-ki neki *Oknádt* (Só-Bánya) 3 ezten-dőre árendába; melyre *Románzov* ezt felelé: *Igen is szivesen, ha az Ur en-gemet arról bizonyófsá téfzen, hogy én még 3 ezten-deig itt maradok, és hogy Jászi Városlá Oknával ed-gyütt kezem alatt léfzen!* Nem bizonyos a' békefség dolga; de még-is nagyobb a' reménység chez, mint a' további háborúhoz. Adjon Isten békefséget! ez az én Uj-eztendei ohajtáson.

Elegyes Tudófitáfok.

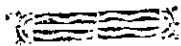
A' Magyar-oroszág Birája és a' Helytartó Ta-nátsnak Feje, G. *Zitsi Károly* Ur ő Excellentiája,
a'

(*) *Jászi* minden régi Magyar Könyvekben *Jász* Városlának íratik; nevezetesen az Erdélyi írók' Könyveikben; azért ezután így élünk vele; mel-lyet a' *Kurir* egy nagy érdemű Tudófitójának kölfön.

a' maga Hivatalához Hazájához és Fejedelméhez való hivségét hitével petsélté-meg a' múlt Vasárnap Bétsben.

A' közelebb ide érkezett Német Gránátérfok közzül 60-nan feküsznek a' betegek házában ollyak; kiknek kezeket, lábokat és ábrázatjokat a' hideg az után meg-szonyoritotta. — Bétsben még a' leg-öregebb emberek sem emlékeznek, hogy ollyon fok hideg és Köldus lett volna, mint most. — 3 emberek indúltanak vala-ki a' múlt héten Bétsből egy szekeren — kétség-kivül jól meg-ittanak vólt a' melegítő italból. Szép tsendefen haza-vizik a' szekeret az útát jól esmérő lovak — bé-botsátják az Udvarra — hát edgyik se szól, mind alszik, meg-rázzák a' kotsift, hogy ébredjen, 's hát mint a' fzenes 'Sák úgy zörög — mind a' 3-mon meg-valának halva.

A' múlt héten jö vala-bé Bétsben a' *Burg* kapun egy Farkas-bör bundás jó-forma ember — el-fikomodik a' kapuban — 's úgy vágja fejét egy kőhez, hogy a' feje leg-ottan két-felé menvén, egynéhány órák alatt el-temetteték. — Itt már fokoknak kezek lábok ki-romlott az el-esésben; azért többnyire pokrotzból szótt botskort viselnek a' tsizmán kívül.

Az Orosz szolgálatban lévő Generál *Szelljaque*, a' múlt hónapnak 17-dikén maga botosáta egy golyó bift kereftül a' maga fején. Ez egy született Frántzia, Oka pedig halálának csak ez: Midőn nem régiben Generál *Elmt* nyugalomra mene, által akarja vala a' maga igazgatása alatt lévő hadi-teslet adn: Generálmajor *Derfeldnek*; de mivel ez éppen ekkor beteg vala, *Szelljaque*-ra szálla a' Seregnek ideig való Vezérlése, mellyet ő az egész háború alatt nála maradni reményl vala' — már most, hogy ettől meg-fosztatott, maga-is meg-fosztotta magát életétől.

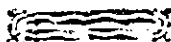
Béts. A' múlt hónapban egy ollyon F. Rende-lése mene-ki ő Felségének, mely-szerint a' Lelki-Páztorságra alkalmaztatott Szerzetes Papok, az ő Közönséges-társaságbéli tselekedeteikre nézve, a Helység Biráji alatt léfznek; az az: itt fogják a' magok Polgári ügyeket folytatni. — Az ira ik és mondatik, hogy F. M. *Lasci* nyugalommat kért volna magának a' háborúra nézve. *Károly Littenstáin* Hertzeg hasonló-képpen.

Ezt olvassuk egy Levélben, hogy edgy bizonyos *Dubraska* nevű Brüni 'Sidó' afzfzony azt jelentette volna-bé ő Felségének, hogy egy külső-orzági máig is titokban lévő Társaság, minden örökös Tsáfzári és Királyi Birodalomban lévő el-tömjött Klástró-

mok jószágit 20 milliom farintokan akarná magához váltani — mely eránt, a' mint némely Német Levelekből olvassuk, már tanátskozáfok-is lettenek volna.

Miðn még meg-sem gondolnok, akkor szül az Uj-efztendő valamit! A' Triestből érkezett Levelek-szerint a' Monténegróbéliek még a' múlt Fárságon fel-tett ál-ortzájokat most vetik-le. Ezek a' *Skutari* Basával edgyet értettek; azzal magokat már edgyesítették, és olly szándékkal vagynak, hogy mi-helyt a' Téli napok meg-engedik, leg-ottan a' Velentzei Közönséges-társaság' határába üfsenek — még pedig ezt adja a' Basa ezen szándékának oká-úl, hogy a' Velentzeiek a' kötés ellen tselekedtenek akkor, mikor a' magok *Dalmátziájokon* keresztül szabad útat engedtenek vala *Vukásovit*snak. Ezen a' Velentzei Tanáts nem kevésbé ijedett-meg, hogy néki-is ezen jelen-való Török háboruba minden akaratja ellen belé-kelletik elegyedni. 1-ső és 4-dik nap-jain a' múlt hónapnak rend-kivül való gyűlést tartott, és Konstantinápolyba leg-ottan egy *Kurirt*-is küldött azon izenettel, hogy néki semmi tzelja sem volna a' Portával hadakozni; de a' Porta ellen pártot ütött *Skutari* Basa ellen kéntelenítettik mind a' szárazon mind a' vizen magát óltalmazni — 's erre nézve hadi-készületeket tenni. Még a' Porta' feleletje nem tudatik; de már Velentzében a' hadi-nép tsatázó lábura állittatik és az ujj-katonák szorgalmato-son szedetnek.

A' Lengyel-orzfági Kereskedő 'Sidok azt a' hirt hozták Bétsbe, hogy az Oroszok 2000 szekereket ittanak.

tanak vala némely Lengyel-helységekre, mellyeket hogy bizonyosbhan meg-kaphassanak, fegyveres Népet küldöttek reájok, kik által kényszerítették a' Nemesség a' szekereket ki-állítani. Lengyel Generál *Lubovitzki*, ki a' Lengyel lovásokkal a' határ-szélen áll vala, öszve gyűjté a' maga Népet, és a' szekereket vivő Oroszokat készen várván, azokra olly kemény tüzet adata, hogy nem csak a' szekereket vizsgálta, hanem sok Oroszokat gyalog-küldé a' más Világra, és a' kik meg-maradtanak is mind el-szélelté. Láthatni az ellélekből, Lengyel-országban mely nagy változás álljon a' külsőben. — Tsudálatos váltazó a' Világ! A' *Fridrik* idejében, midőn *Dántzigot*, a' maga hatalma alá akarja vala venni, még a' Pruszizus nevet is megvetőleg emlitik vala a' Lengyelek: már ma egész Lengyel-országban ez a' szó: Pruszizia! a' leg-kedvesebb isü szó, és a' Mulzákknak neveket sem halgathatják. — Már annyira is ment az Ország-gyűlésében a' dolog, hogy a' Nemesség a' Királynak jelenlétében fegyvert rántott. — Már az idegen Udvarokhoz küldött Len. Követek mind útban vagynak. Bétsbe jö *G. Rzreuvuszki*, Pétersburgba *G. Loos*, Konstantinápolyba ama híres Hertzeg *Rátzivil* — Már bizonyos, hogy a' Pruszizus Armáda nem csak tsátázó lábön áll, hanem háborúi 'Sóldal is élnek a' katonák. Mi ennél bizonyosabb a' Pruszizus háborúra nézve. — Aztis minden Levelek igaznak írják, hogy Orosz-ország a' Pruszizia, Anglia és Hollin'din' békelségre tzelázó közben-járását, megvetette. Bétsben az Uj-éztendőben semmi Udvari Gála nem vala.